

Krasci rodu *Buprestis* (Coleoptera: Buprestidae) v CHKO Slavkovský les

Tomáš Fiala

AOPK ČR, RP Správa CHKO Slavkovský les, Hlavní 504, CZ-353 01 Mariánské Lázně; e-mail: tomas.fiala@nature.cz

FIALA T. 2018: Krasci rodu *Buprestis* (Coleoptera: Buprestidae) v CHKO Slavkovský les (The jewel beetles of the genus *Buprestis* (Coleoptera: Buprestidae) in the Slavkovský les PLA). – Západočeské entomologické listy, 9: 37–39. Online: <http://www.entolisty.cz>, 15-11-2018.

Abstract. Three species of the genus *Buprestis* Linnaeus, 1758 are reported from the Slavkovský les Protected Landscape Area. The most widespread is *Buprestis r. rustica* Linnaeus, 1758, while *Buprestis h. haemorrhoidalis* Herbst, 1780 and *Buprestis o. octoguttata* Linnaeus, 1758 are rarer. The main swarming period for *Buprestis r. rustica* and *Buprestis h. haemorrhoidalis* is in the middle of June. A higher occurrence of the jewel beetles at the locality of Sítiny is caused by a dead wood on the serpentine ridge in the Raušenbašská lada Special Area of Conservation.

Key words: faunistics, forest management, *Buprestis*, Buprestidae, Coleoptera, Slavkovský les Protected Landscape Area, western Bohemia, Czech Republic

ÚVOD

Rod *Buprestis* Linnaeus, 1758 je v České republice zastoupen pěti druhy, z toho *Buprestis s. splendens* Fabricius, 1775 je na našem území považován za vyhynulý (KUBÁŇ 2016, ŠKORPÍK 2017). Z ostatních druhů je v Čechách v současné době velmi vzácný *Buprestis n. novemmaculata* Linnaeus, 1767. Naopak na Moravě jsou jeho nové nálezy četnější (ŠKORPÍK 2017). Další tři druhy jsou pomístně rozšířeny po celé republice. Jejich výskyt je podmíněn dostatkem vhodného odumírajícího nebo odumřelého dřeva jehličnatých dřevin, které je nezbytné pro vývoj larev (ŠKORPÍK et al. 2011).

Nálezy krasců rodu *Buprestis* v západních Čechách udávají např. BOZDĚCHOVÁ (1971), KLETEČKA (1980), BENEDIKT (2010, 2011), TÝR (2013) a CHOCHEL (2015). Tato práce se zabývá jejich výskytem na doposud málo prozkoumaném území CHKO Slavkovský les.

METODIKA A MATERIÁL

Vlastní průzkum probíhal v letech 2015–2018 a byl prováděn odchytom při rojení dospělců na živných dřevinách. Bylo využito i nálezové databáze Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR 2018). Další údaje byly získány z muzejních a soukromých sbírek. Systematika a nomenklatura je uvedena dle práce KUBÁŇ (2016). Lokality nálezů jednotlivých druhů jsou řazeny abecedně, čísla faunistických čtverců a kvadrantů byla vypočtena s pomocí nástroje do-

stupného na webu BioLib (<https://www.biolib.cz/cz/toolKFME/>). Veškerý materiál deponovaný v Muzeu Karlovy Vary revidoval autor.

Přehled zkratk: EVL – evropsky významná lokalita, CHKO – chráněná krajinná oblast, NPR – národní přírodní rezervace, PR – přírodní rezervace, coll. – sbírka, det. – určil, ex. – exemplář/-e, lgt. – sbíral, observ. – pozoroval, pers. comm. – ústní sdělení. Zkratky sbírek: MKV – Muzeum Karlovy Vary, p.o. Karlovarského kraje, SCHKO – Správa CHKO Slavkovský les, Mariánské Lázně.

PŘEHLED NÁLEZŮ

***Buprestis (Ancylocheira) haemorrhoidalis haemorrhoidalis* Herbst, 1780**

Karlovy Vary (5743c), Svatý Linhart, 15.VII.1939, 1 ex., sběratel neuveden, coll. MKV; Lázně Kynžvart (5941d), 26.VI.1973, 1 ex., I. Brdička lgt., coll. MKV; Sítiny (5942c), 20.VI.2018, 2 ex., T. Fiala lgt. et det., coll. SCHKO.

Nepublikované lokality v širším okolí CHKO: Daňkov (6144a), Gutštejn, 15.VII.2014, 1 ex., F. Holý lgt., det. et coll.; Vřesová – Nová Role (5742), 3.IX.1980, 1 ex., J. Pávek lgt., coll. MKV.

Druh původně vázaný na jedlové porosty (OBENBERGER 1941), který druhotně obsazuje bory s dostatkem odumírajícího dřeva (KLETEČKA 2009, ŠKORPÍK et al. 2011). V lokalitě Sítiny bylo zaznamenáno rojení v druhé polovině června v době mezi 10. až 14. hodinou, kdy za teplého slunečného počasí krasci hoj-

ně nalétávali na skládku smrkového a borového dříví (Obr. 1). Většina stromů, soustředěných na skládce, odumřela před několika lety na stojato. Ohrožený druh (ŠKORPÍK 2017).

***Buprestis (Ancylocheira) rustica rustica* Linnaeus, 1758**

Andělská Hora (5743d), VII.1990, 1 ex., F. Holly lgt., det. et coll.; dtto, 2005, 1 ex., P. Jiskra lgt., F. Holly det. et coll.; Bečov nad Teplou (5943), 25.VI.1987, 1 ex., O. Bušek lgt., coll. MKV; Doubí (5742d), 4.IX.2015, výletové otvory a kadaver, J. Vávra observ. (AOPK ČR 2018); Karlovy Vary (5743c), 5.VII.1926, 1 ex., sběratel neuveden, coll. MKV; dtto, Svatý Linhart, 15. a 28.VII.1939, 2 ex., sběratel neuveden, coll. MKV; Kladská (5942c), NPR Tajga, 21.VII.2015, 1 ex., T. Fiala observ.; Sítiny (5942c), 24.VI.2015, 1 ex., T. Fiala lgt. et det., coll. SCHKO; dtto, 16.VII.2015, 1 ex., T. Fiala observ.; dtto, 20.VI.2018, 1 ex., T. Fiala lgt. et det., coll. SCHKO; dtto, 9.VII.2018, PR Vlček, 1 ex., P. Tájek lgt., T. Fiala det., coll. SCHKO; Šemnice (5743d), feromonový lapač, VI.1999, 2 ex., J. Matějů lgt., det. et coll.

Nepublikované lokality v širším okolí CHKO: Černošín (6143c), 5.VII.2009, 13 ex., F. Holly lgt.,

det. et coll.; Jáchymov (5643b), Klínovec, 1996, 3 ex., P. Jiskra lgt. et coll., T. Fiala det.; Vysoká Pec (5642c), 15.VIII.1979, 1 ex., J. Biňovec lgt., coll. MKV; Žlutice (5944), VI.1965, 1 ex., J. Mašek lgt., coll. MKV.

Na území CHKO patří mezi nejhojnější druhy rodu *Buprestis*. Vyskytuje se i v kulturních smrčínách. Larva se vyvíjí v pařezech či ležících kmenech jehlíčnanů s dostatečnou vlhkostí (KLETEČKA 2009). V lokalitě Sítiny bylo zaznamenáno rojení ve stejné době a na stejném místě jako u druhu *Buprestis h. haemorrhoidalis*. Zranitelný druh (ŠKORPÍK 2017).

***Buprestis (Buprestis) octoguttata octoguttata* Linnaeus, 1758**

Krásný Jez (5843c), 14.VII.2015, 4 ex., P. Jiskra observ. (AOPK ČR 2018).

Larvy tohoto druhu se vyvíjejí v silnějších odložených větvích, které absorbují půdní vlhkost, ale i v kořenech, kořenových náběžích, pařezech nebo v kmíncích mladých borovic (CURLETTI 1980, BÍLÝ 2002, ŠKORPÍK et al. 2011). Pozorované kusy v Krásném Jezu se pravděpodobně vylíhly z palivového borového dřeva dovezeného z neznámé lokality na Tepelsku (P. Jiskra, pers. comm.). Ohrožený druh (ŠKORPÍK 2017).

Obr. 1. Lokalita Sítiny s pravidelným výskytem krasců rodu *Buprestis*. Foto: Tomáš Fiala

Fig. 1. The locality of Sítiny, with a regular occurrence of the jewel beetles of the genus *Buprestis*. Photo: Tomáš Fiala

ZÁVĚR

V současné době mají na území CHKO Slavkovský les potvrzený výskyt dva druhy rodu *Buprestis*. Běžný *Buprestis r. rustica* a vzácnější *Buprestis h. haemorrhoidalis* se pravidelně vyskytují na lokalitě Sítiny. Tento výskyt je zapříčiněn větším množstvím mrtvé dřevní hmoty na hadcovém hřebeni. Lokalita je součástí EVL Raušenbašská lada. Zdejší lesnické hospodaření v borových porostech není intenzivní a borovice usychají na stojato a zůstávají stát dostatečně dlouhou dobu nebo leží padlé na zemi a absorbují půdní vlhkost potřebnou pro vývoj larev (KLETEČKA 2009, ŠKORPÍK et al. 2011). Třetí druh, *Buprestis o. octoguttata*, byl nejspíše do CHKO dovezen z lokality mimo CHKO.

Chřadnutí borovic, které pozorujeme v současnosti v ČR, může na špatně přístupných lokalitách podpořit populace krasců rodu *Buprestis* (FOIT 2007). Přesto změny klimatu, hlavně vyšší teploty, mohou negativně ovlivnit larvální vývoj krasců (ROUAULT et al. 2006, RÉGNIÈRE et al. 2012).

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří Pavlu Jaškovi (Správa CHKO Slavkovský les) za konzultace k rukopisu, Ferdinandu Hollymu (Kyselka) za poskytnutí náleзовých údajů, Janu Matějů (Muzeum Karlovy Vary) za umožnění revize muzejních sbírek a poskytnutí údajů z jeho soukromé sbírky, Petru Jiskrovi (Správa CHKO Slavkovský les) a Jiřímu Vávrovi (Ostravské muzeum) za detailní informace k jejich pozorováním.

LITERATURA

- AOPK ČR 2018: Nálezová databáze ochrany přírody. Online: <http://portal.nature.cz/> (navštíveno 29.6.2018).
- BENEDIKT S. 2010: Fauna brouků (Coleoptera) lokality Kaňon Ohře (Evropsky významná lokalita soustavy Natura 2000). – *Západočeské entomologické listy*, 1: 1–15. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- BENEDIKT S. 2011: Fauna brouků (Coleoptera) lokality Bystřina – Lužní potok (Evropsky významná lokalita soustavy Natura 2000). – *Západočeské entomologické listy*, 2: 13–36. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- BÍLÝ S. 2002: Summary of the bionomy of the Buprestid beetles of Central Europe (Coleoptera: Buprestidae). – *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae*, Suppl. 10: 1–104.
- BOZDĚCHOVÁ J. 1971: Krasci (Col., Buprestidae) ve sbírkách zoologického oddělení Západočeského muzea. –

- Zprávy muzea Západočeského kraje, Plzeň, Příroda*, 12: 13–20.
- CURLETTI G. 1980: Coleotteri Buprestidi del Piemonte e Valle D'Aosta. Catalogo ragionato delle specie di Buprestidi (Coleoptera, Buprestidae) che popolano le due regioni. – *Rivista Piemontese di Storia Naturale*, 1: 69–104.
- FOIT J. 2007: The fauna of cambioxylophagous insects on Scots pine trees declined after spells of drought in 2003. – *Journal of Forest Science*, 53(7): 334–339.
- CHOCHEL M. 2015: Xylobiontní hmyz a motýli. Závěrečná práce po dokončení projektu. Online: http://pastva.info/wp-content/uploads/2016/03/OPZP1201-mot%C3%BD-li_a_xylobiontn%C3%AD_hmyz-2015_ZZ.pdf (navštíveno 29.6.2018).
- KLETEČKA Z. 1980: Rozšíření čeledi Buprestidae na Plzeňsku. – *Zprávy muzea Západočeského kraje, Plzeň, Příroda*, 23: 31–36.
- KLETEČKA Z. 2009: Krascovití (Buprestidae) v jižních Čechách. – *Jihočeské muzeum, České Budějovice*, 143 pp.
- KUBÁŇ V. 2016: Subfamily Buprestinae. Pp. 494–523. In: LÖBL I. & LÖBL D. (eds): *Catalogue of Palearctic Coleoptera*, Vol. 3 Scarabaeoidea, Scirtoidea, Dascilloidea, Buprestoidea, Byrrhoidea. – Leiden, Brill, 983 pp.
- OBENBERGER J. 1941: Revision der palaearktischen Buprestis-Arten (Col. Buprest.). – *Mitteilungen der Münchner Entomologischen Gesellschaft*, 31: 460–554.
- RÉGNIÈRE J., POWELL J., BENTZ B. & NEALIS V. 2012: Effects of temperature on development, survival and reproduction of insects: Experimental design, data analysis and modeling. – *Journal of Insect Physiology*, 58: 634–647.
- ROUAULT G., CANDAU J.-N., LIEUTIER F., NAGELEISEN L.-M., MARTIN J.-C. & WARZÉE N. 2006: Effects of drought and heat on forest insect populations in relation to the 2003 drought in Western Europe. – *Annals of Forest Science*, 63(6): 613–624.
- ŠKORPÍK M., KŘIVAN V. & KRAUS Z. 2011: Faunistika krascovitých (Coleoptera: Buprestidae) Znojemska, poznámky k jejich rozšíření, biologii a ochraně. – *Thayensia*, 8: 109–291.
- ŠKORPÍK M. 2017: Buprestidae (krascovití). Pp. 289–294. In: HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. (eds): *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí*. – *Příroda*, Praha, 36, 612 pp.
- TÝR V. 2013: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 6. část. Buprestidae. – *Západočeské entomologické listy*, 4: 48–56. Online: <http://www.entolisty.cz>.

Obdrženo do redakce: 20.8.2018

Přijato po recenzích: 4.10.2018